

Plan för räddningsinsats Allmänna delen avseende **Outokumpu AB Avesta**

Enlig Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor.

Upprättad 20170818 enligt MSBFS 2015:8 efter det att företaget upprättat en reviderad säkerhetsrapport.

Lars Westerfors.
Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund.

Postadress	Telefon	Fax	E-post
Axel Johnssons väg 70 774 34 AVESTA	0226-64 58 00	0226-64 58 31	SDR@avesta.se

Kommunens plan för räddningsinsats på Outokumpu AB i Avesta

Allmänt

Lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor är uppdelad i två olika kravnivåer. Den lägre kravnivån innebär att företaget är skyldigt att göra en anmälan, kompletterad med en beskrivning hur verksamheten kan förebygga riskerna för en allvarlig kemikalieolycka till länsstyrelsen. Dessutom är verksamhetsutövaren skyldig att skapa ett handlingsprogram för att på motsvarande sätt förebygga allvarliga kemikalieolyckor. Kommunen är skyldig att ge information till närboende till anläggningen. Detta sker på företagets bekostnad.

Företagen som hamnar på den högre kravnivån skall dessutom redovisa en säkerhetsrapport som skall förnyas vart femte år, eller vid större förändringar. Säkerhetsrapporten beskriver verksamheten, verksamhetens riskprofil, farliga ämnen, handlingsplan samt en intern nödlägesberedskap vid en allvarlig kemikalieolycka.

Outokumpu i Avesta hamnar på den högre kravnivån på grund av hanteringen av gasol och fluorvätesyra och finns även upptaget som farlig verksamhet enligt 2 kap § 4 i Lagen om skydd mot olyckor.

Den kommunala räddningstjänsten i Fagersta, Norberg, Avesta och Hedemora kommuner utövas av Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund, nedan kallat SDR. SDR består av en heltidsstation och fem deltidstationer med sammanlagt 144 anställda. Av dessa är alltid minst 27 i jour eller beredskap. Närmaste räddningsstyrka finns i Avesta tätort och består av en heltidsanställd dygnetruntstyrka bestående av två befäl och tre brandmän samt en BIB (Brandingenjör i beredskap).

För att larma ut räddningstjänsten ringer man 112, då kommer man till SOS alarm som larmar ut styrkorna.

Beskrivning av Outokumpu AB

Anläggningen som ligger i Avesta tillverkar och säljer rostfritt stål baserat på metallskrot. Inom industriområdet finns även följande företag som bedriver verksamhet:

- Outokumpu Prefab AB - förädlar grov rostfri plåt
- Outokumpu Press Plate AB – behandlar och klipper rostfri plåt.
- Avesta Truckservice AB – transporter internt och externt.
- Harsco AB – skrotskärning

I produktionen är det framförallt gasol och fluorvätesyra som innebär risker men även salpetersyra, oxygen används i produktionen. Produktionen pågår dygnet runt året om vilket innebär en ständig hantering av kemikalier. Det finns alltid specialutbildad personal på plats eller i beredskap för att övervaka verksamheten.

Hantering och lagring

Gasolen används främst för att förvärma gjutskänkarna samt för att hetta upp stålets råmaterial till 1250 grader C innan valsning. För Harsco AB:s verksamhet används gasol för att skära upp skrot i mindre delar. Gasolen förvaras i cisterner på området, leverans av gasol sker både via järnväg och lastbil.

Efter förångning till gas i anslutning till tankarna transporteras gasolen sedan via rör ut i produktionen.

För att rengöra metallen används fluorvätesyra och salpetersyra blandat med vatten. Syrorna förvaras i tankar i en separat del av Kallbandverket (KBR) och transporteras via rör ut i fabriken. Efter att syrorna har använts transporteras de till en regenereringsanläggning för återvinning. Neutralisering av syrorna efter att de förbrukats sker i en särskild anläggning.

Exempel på mycket stor olycka ”worst case”

Inom fabriksområdet vid Varmbandverket finns två delvis markförlagda cisterner om vardera ca: 300 m³ gasol (propan) samt en gasolcistern som rymmer 60 m³ vid Harsco AB:s anläggning. De frätande syrorna hanteras till största delen inomhus så det mest troliga exemplet på en mycket stor olycka är en olycka vid gasolhanteringen.

Det värsta scenariot är om en cistern eller en järnvägsvagn skulle utsättas för brand med en sådan intensiv hetta att gasolen skulle börja koka.

Vid en sådan händelse hinner inte cisternen med att avlasta trycket som uppstår och risken är stor för en explosion s.k. BLEVE, (Boiling – Liquid – Expansion – Vapour – Explosion).

Vid en BLEVE kommer en stor del av industriområdet, en del av riksväg 68 samt delar av samhället att utgöra riskområde, och måste utrymmas, resp. avspärras.

Beräkningar visar att inom ett avstånd på ca: 180 meter från platsen kommer ingen att överleva p.g.a. strålningsvärmen. Dessutom kan cisternen eller delar av den att kunna flyga mer än 1 km från explosionsplatsen.

Ett sådant haveri är dock osannolikt, men om det inträffar så kommer det att betraktas som en mycket svår olycka och ledningsorganisationen inom räddningstjänsten kommer förmodligen att ”gå upp” i beredskapsnivå 3 röd.

Räddningsinsats

Den kommunala räddningstjänsten i Avesta utövas av SDR. Insatsplaner för Outokumpu AB finns framtagna. Planerna är framtagna tillsammans med företaget.

Det övergripande ledningsansvaret i inledningsskedet av en allvarlig kemikalieolycka åvilar SDRs brandingenjör i beredskap. Vid insatser, där brandingenjören behövs som räddningsledare på skadeplatsen, kan resursen räddningschef i beredskap (SDR ingår i Västmanlands läns organisation USAM) larmas för att ta över den normativa och strategiska ledningen.

Brandingenjör eller räddningschef i beredskap tar vid stora händelser beslut om vilken ledningsberedskapsnivå som gäller. Vid en stor händelse kommer SDR att gå upp i nivå 3 röd stabsberedskap vilket bl.a. innebär att en fältstab och en bakre stab byggs upp.

Postadress	Telefon	Fax	E-post
Axel Johnssons väg 70 774 34 AVESTA	0226-64 58 00	0226-64 58 31	SDR@avesta.se

Denna personal har inte någon beredskap utan rings in från både egen och extern organisation. Dessa stabers uppgift är att stötta räddningschefen i den normativa och strategiska ledningen samt räddningsledaren på skadeplatsen under den operativa insatsen.

Avtal finns med angränsande kommunala räddningstjänstorganisationer om samverkan genom att material och personal kan larmas från dessa under förutsättning att de inte har pågående insatser.

Den operativa ledningen på skadeplatsen sköts av räddningsledaren vilken har övergripande ansvar för insatsen. Räddningsledaren samgrupperar sig på en lämplig ledningsplats i anslutning till skadeplatsen med polisinsatschef, lanstingets sjukvårdsledare och personal från Outokumpu. Samordningen av de olika räddningsstyrkornas arbete på skadeplatsen leds av skadeplatschefen.

Vid en kemikalieolycka på Outokumpu dras larm på stationerna i Avesta, Norberg samt Fagersta för att bl.a. få ut kemdykare. Kemdykarkompetens finns i Avesta och Fagersta och deras uppgift blir att livrädda, säkra och sanera platsen. Yttre avspärning och utrymning kommer att skötas av polis och övrig räddningstjänstpersonal.

Vid en stor kemikalieolycka kommer bl.a. förstärkningsresurser att begäras från räddningstjänsten Dala Mitt, Mälardalens Brand och Räddningsförbund samt den statliga kemresurs som finns stationerad i Köping.

Aktuella kemikaliers egenskaper

Gasol

Gasol är färglös gas med en obehaglig lukt, som komprimerad är en färglös vätska. Gasolen är mycket brandfarlig och bildar explosiva gasblandningar tillsammans med luft. Den förvaras under tryck (7 bar vid 15 grader C) och är då i vätskeform. I gasform är den dubbelt så tung som luft varför den har en benägenhet att ansamlas i lågt liggande områden. Gasol är ett handelsnamn och består vanligen av 95 % propan och små mängder etan, propen och iso-butan samt ett illaluktande tillsatsämne.

Största risk: Brand- och explosionsfara.

Fluorvätesyra 72 %

Fluorvätesyra är en vätska som är färglös med en stickande lukt. Syran är lätt blandbar med vatten och mycket lättflyktig (gasmoln bildas lätt). Gasmolnet är tyngre än luft vilket innebär att ett moln av förgasad fluorvätesyra (HF) ansamlas efter marken (1,8 ggr tyngre än luft). Syran är extremt giftig vid inandning och hudkontakt, starkt frätande.

Största risk: Frätskada, kemisk reaktion

Salpetersyra

Salpetersyra är en färglös till svagt gulaktig vätska med skarpt stickande lukt. Syran är flyktig och blandbar med vatten. Vid kontakt med mark och vatten uppstår en kemisk reaktion vilket leder till att nitrösa gaser utvecklas. Med organiska ämnen bildas stora mängder nitrösa gaser. Syran är starkt frätande och de nitrösa gaserna mycket giftiga. Nitrös gas är brun till färgen och något tyngre än luft.

Största risk: Frätskada, giftighet hos de nitrösa gaserna.

Postadress	Telefon	Fax	E-post
Axel Johnssons väg 70 774 34 AVESTA	0226-64 58 00	0226-64 58 31	SDR@avesta.se

Information till allmänheten

Allmänheten i kommunens tätort samt närliggande företag och verksamheter kan varnas via ett varnings- och informationssystem, "Viktigt Meddelande till Allmänheten" (VMA), som kan aktiveras vid fara för liv och hälsa.

Viktigt meddelande kan aktiveras av SOS Alarm eller via brandstation i Avesta.

Om ett VMA aktiveras ska man:

1. Gå inomhus.
2. Stäng alla fönster och om möjligt även ventilation.
3. Lyssna på radion (radio Dalarna).
4. Avvakta mer information.

Kommunen ansvarar för att allmänheten som kan komma att beröras av en olycka på objektet får information om riskerna och hur man ska agera vid olycka. Information sker på företagets bekostnad och skall ges minst vart femte år.

Informationsmaterialet finns på Avesta kommuns hemsida under fliken stöd och omsorg.

Underrättelse till annan stat

Om effekterna av en olyckshändelse på Outokumpu skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet. Detta är dock inte relevant för någon tänkbar olyckshändelse på företaget.

Övningar

För att säkerställa planens funktion och ändamålsenlighet skall den övas minst vart tredje år.

Upprättande och uppdatering av planen

Den kommunala planen för räddningsinsats är upprättad i samråd med Outokumpu och skall presenteras för allmänheten genom utställning. Allmänheten ges därigenom möjlighet att lämna synpunkter på planen innan den fastslås i direktionen för Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund.

Planen för räddningsinsats skall förnyas vart tredje år eller när det annars till följd av ändrade förhållanden finns anledning därtill.

Planen för räddningsinsats gäller från och med 2017-11-01.